Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

MB 6.8.47

101822

hun var et elskelig menneske, en uttrettelig hjelper, en trofast venn. Vi skal ikke glemme henne. På mange kollegers og venners vegne:

N. Chr. Ditleff.

STATSRÅD TORP OM BRENSEL-SITUASJONEN

Statsråd Torp vil i Kringkastingen i kveld etter nyhetene kl. 19 tale om brenselsituasjonen.

rette vedkommende: Er det satt noe inn på å skaffe disse ting tilbake? Det er tusener som gjerne vil ha svar på dette.

Balt. Fleischer.

den til under krigsnivået. Før dette siste skjer vil man sannsynligvis forsøke alle mulige utveier. Når dollarlånet er brukt opp i november, kommer man utvilsomt til å angripe

mister De den gjenvunne rett til å ... ke stemmeretten!

Henvend Dem til Høires kontor ... veileder og ordner alt for Dem. ... telefon 41 73 60 eller kom oppom kontoret, adressen: Stortingsgaten 20.

Morgenbladets kronikk. 6. august 1947.

Etiketteforsvar eller eksistensforsvar?

Tale til Norges Soldatforbund på Akershus 3. august 1947.

Av overlæge Johan Scharffenberg.

NÅR man ber meg tale, sier jeg min mening bent fram uten bihensyn. Således også når jeg i dag taler til dere eldre soldater.

Det anses riktignok ikke som opportunt å drøfte vårt forsvars stilling i framtiden, mens den store kommisjon arbeider, og man ønsker heller ikke et åpent oppgjør om a n s v a r e t for at Norge ble trukket inn i krigen.

De partiene som brøt ned både forsvarsviljen og forsvarsevnen, har jo omsendt ... og derfor skal man ikke tergeles med å minne om deres ... [illegible]

ges det et oppgjør om fortidens synder, men det skal jeg holde annetsteds. I dette korte foredrag kan jeg bare gå inn på noen hovedpunkter.

Det første spørsmål er dette: **Kunne Norge unngått å bli trukket inn i den annen verdenskrig, som vi slapp å komme med i den første?** Også da stod vi et par ganger på randen av krig, men det lyktes dog utenriksminister Ihlen og forsvarsminister Holtfodt å redde nøytraliteten.

Dengang var ... [illegible] ... der hele krigen ... august 1914, og selv om vårt forsvar langt fra var godt, var det dog bedre enn i 1939.

[illegible]

makten i 1933, og begynte opprustningen, var forberedelsene i Norge utilstrekkelige.

Hærordningen av 1933 var ikke engang gjennomført i 1939. Det manglet ikke advarsler fra de militære myndigheter og fra forsvarsvenner i Stortinget. Det ble sagt fra med den største skarphet i lukkede møter i utenrikskomiteen og Stortinget i 1939 og 1940, men regjeringen og Stortingets flertall var slått med blindhet.

Det var ikke til ære for den «forutseende utenriksledelse» når K o h t i stortingsmøte på Hamar 9. april 1940 sa om regjeringen kvelden forut: «Vi hadde då ingen tanke om det som kom til å henda snart etter». Det hadde dog ikke manglet varsler.

Feilen var ikke n ø y t r a l i t e t s p o l i t i k k e n i seg selv. Feilen var at statsmaktene og hele folket ikke ... [illegible]

[illegible]

om m a k t, ikke om r e t t, men stater som kjemper for sitt liv, regner bare med sine egne interesser.

Spørsmålet for N o r g e blir derfor dette:

Kunne vi ved systematisk opprustning fra senest 1936 ha hevdet vår nøytralitet?

Det var ikke livsnødvendig hverken for Tyskland eller for vestmaktene å okkupere Norge. Vestmaktene ønsket navnlig å stoppe malmutførselen fra Narvik. Denne malmutførsel var i full overensstemmelse med folkeretten. Det framgår åpent av R e y n a u d s erindringer at Frankrike var mest pågående, men Storbritannia lot seg trekke med.

I Tyskland var meningene delt; visse marinekretser ønsket okkupasjon av Norge, ... [illegible]

[illegible]

het og sine naturforhold er ... landet lett å forsvare.

F i n n l a n d mobiliserte ca. ... prosent av folket, i S v e i t s ... det de militære myndigheter ... tid over ca. 20 prosent av folket. N o r g e skulle kunnet mobilisere minst 10 prosent, nesten 300,000 mann. Det ville bli d y r t! Okkupasjonen ble dyrere.

Svake mennesker er alltid ... bøyelige til å legge skylden for sine ulykker på andre. Vi har i altfor stor grad festet oss ... Tysklands skyld, men hvor ... førdelig den enn er, bør vi ikke glemme vestmaktenes skyld, ... framfor alt: vi må ikke glemme v å r e g e n s k y l d.

Det er en s k a m at ... lar seg overrumple slik som ... 9. april 1940, en skam ... tremst for Regjering og Storting, ... de går fram av folkets ... valg, og i 1936 var krigen ... åpenbar.

[illegible]

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

... for Dem. ... er kom oppom ... ortingsgaten 20.

...rforhold er dette ... rsvare. ... mobiliserte ca. 13 ... et, i Sveits rå... myndigheter en ... prosent av folket ... kunnet mobili... prosent, nesten ... Det ville blitt ... sjonen ble dyrere ... sker er alltid til ... legge skylden for ... andre. Vi har i ... ad festet oss ved ... d, men hvor for... n er, bør vi ikke ... aktenes skyld, og ... må ikke glemme ... skyld. ... skam at et land ... nple slik som Nor... , en skam først og ... jering og Storting ... m av folkets ... 36 var krigsfare ...

... vi gunget at No... standa ... [illegible]

Spørsmålet kan presiseres i få ord:

Skal vi ha et etiketteforsvar eller et eksistensforsvar?

Et etiketteforsvar, et såkalt «vaktvern» som ikke kan bruke makt, er humbug. Da er det ærligere bare å sette opp plakater med «Adgang forbudt», «Zutritt verboten» osv. på verdensspråkene. 30 millioner årlig til et etiketteforsvar etter hærordningen av 1933 er bortkastede penger. Enten skal forsvaret være alvor, være eksistensforsvar, eller også skal det ikke være. Folket skal ikke få en narresmokk å patte på.

Sveits, liggende midt i Europa, omringet av krigførende stormakter, har hevdet sin nøytralitet i to verdenskriger, det innstilte seg på eksistensforsvar, og etter offer av mange milliarder til forsvaret står det nå økonomisk best i Europa. Sveits vil ikke oppgi sin nøytralitet, derfor går det ikke inn i FN.

Nøytralitetspolitikkens tanke var riktig, men den ble ikke gjennomført slik som folkeretten krever det.

Jeg frykter at Norges inntreden i FN vil føre til lignende illusjoner som vårt medlemskap i NF. Den medfører ganske visst den fordel at vi nå er pliktig til å holde vårt forsvar i orden.

Norge kan ikke være «et militært vakuum» som forsvarsminister Hauge har sagt. Han har også sagt at vårt forsvar ... [illegible] ... ryggen.

Skal ryggen bli sterk nok, må folket ta stilling til valget mellom «etiketteforsvar» og «eksistensforsvar».

Optimismen i verden m. h. t. fredsutsiktene er langt mindre nå enn i 1918. Noen nådensår tør vi vel ennå regne med.

Men vi må allerede nå ta stilling til dette spørsmål: Hvis stormaktenes samhold brister og FN blir sprengt, hvilken politikk skal Norge da slå inn på?

Det ville være uforsvarlig kortsynt bare å slå oss til ro med at vi må «tro» på FN.

Talen om Norge som «bro» mellom øst og vest er et utslag av den selvovervurdering som er en norsk skjødesynd.

Vi bør ta varsel av Russlands åpent uttalte uvilje mot Sveriges store forsvarsplan.

Uten likefrem forsvarsforbund bør det være full enighet mellom Norge og Sverige om å vende tilbake til nøytralitetspolitikken hvis FN blir sprengt, og sette all vår evne inn på å holde den skandinaviske halvøy utenfor en tredje verdenskrig. Vi vil hverken ... inn i en østblokk eller i en vestblokk.

Norge og Sverige må aldri komme i krig med hinannen ... [illegible] ... en slik utenriks- og forsvarspolitikk at de — hvis det ikke lykkes å bevare nøytraliteten — kommer ... [illegible]

Disse store spørsmål ... [illegible] ... fritt offentlig ... [illegible]

Johan Scharffenberg.

Vår forsøksstasjon ligger på Mæresmyra i Nord-Trøndelag. Der drives det grøfteforsøk og gjødselforsøk og sort-forsøk. De sakkyndige prøver å finne ut hvilke sorter av korn og poteter og kål osv. som passer best for de stedlige forhold. Dette beskriver forsøksleder Hagerup meget bedre i sine årlige meldinger enn min penn formår. Men én ting har jeg særlig lyst til å gjøre oppmerksom på. Nemlig dyrking på mosemyr. Det større areal av Mæresmyra er opprinnelig gressmyr. Men et mindre parti var mosemyr. Dyrkningen begynte i 1918. Foretagendet har nok hatt sine barnesykdommer, men nå var resultatet flott. Riktig fin voll som sikkert gir 500 kg. pr. mål i år. Jeg kom like hjemmefra fra våre uttørkede enger, og der hørte vi stadig den samme oppsang «kløveren er gått ut i år» og her stod kløveren frisk på den opprinnelige mosemyr, som ellers er så mager.

En ny erfaring var fuglelivet på Mæresmyra.

Var det første var det måkene. Myra ligger et godt stykke inne i landet, men allikevel vrimlet det av hjemmevante måker. De hadde riktig fint tillempet seg til sitt nye levesett, og befant seg øyensynlig meget vel på landjorden. De var ... [illegible]

... [illegible] ... på Mæresmyra. Jeg visste jo fra før at den fagmessige virksomhet florerte, men det var gledelig at mannskapet på myra har så meget — en får si naturlig underholdning. Det er vel bare det at fuglelivet gjør mer inntrykk på en tilfeldig besøkende enn på dem som går der til daglig.

Mens vi gikk på myra hadde vi hele tiden utsikt til Mære kirke. Den ligger høyt på haugen vest for dyrkningsforsøkene. Et flott, slankt byggverk. Da vi var ferdige med det pliktmessige på myra drog vi oppover til kirken.

Den har verdens vakreste oppkjørsel. Det er plantet en vellykket alme-allé på flere hundre meter. Det var brudevielse nettopp da vi var der og flottere via triumphalis kan da ingen brud ønske seg.

Kirken er bygd ca. 1150. Metertykke murer, høyt slankt spir. Dessverre var spiret ikke kobber-tekket. Jeg trøstet meg med det gamle ord, at det er godt med det en ikke har noe med. Det samme kan sies om våpenhuset, som var bygd til i en senere tid og ikke var i stil med kirken forøvrig. Kirken har det preg som århundrene gir, men det hadde ikke våpenhuset.

Brudefølget som var ganske stort, stoppet opp i samme våpenhus. — Brudeparet skulle gratuleres, slik som er skikken her. Vi så til i ... avstand.

Jeg var glad over at jeg ... [illegible]

... er fortauset over ... gå til et slikt skritt ... ringen innen apotek... må rette seg etter den ... (uthevet av meg) som ... svarlige myndigheter ... ningen har ikke større ... handlingene vil føre til ... resultat og understreket på forhånd.» (Uthevet ...) Forhandlingene skal ...

De uttalelser som ... denne måten er gjort ... ikke stå uimotsagt.

Den tarende ... eningen har for å følge ... politikken kan de ikke ... presisert til forhandlinger ... Dette vil gi ... samkjensle og ... høyt i kurs i Apotek... ikke bare det, men ... er den samme som ... til. ... overfor våre ... dighetene vil ... mange. ... fra før. ... [illegible]